

GEORGE ANANIA • ROMULUS BĂRBULESCU

RĂZBOI CONTRA SFINXULUI

clubul

SF

03

GEORGE ANANIA
ROMULUS BĂRBULESCU

RĂZBOI CONTRA SFINXULUI

Labirint

BUCUREȘTI – STR. PROMETEU 18
P. O. Box 18 - 122

Creat în creuzetul de alchimist al vechii și „din fericire” reinviatăi Colecții de povestiri științifico-fantastice, acest aliaj de o calitate cu totul specială cuprinde în el toate trăirile și scrierile individuale ale celor doi autori. Amprenta lui de neconfundat îngemănează personalitatea iumultoasă a lui Romulus Bărbulescu, a cărui experiență de viață — de la hamal în port și până la actorul profesionist — ar putea constitui tema unui roman picaresec modern, alături de echilibrul senin al lui George Anania, a cărui formație filologică nu a reprezentat un obstacol de a se dedica ulterior etnografiei și cinematografiei. Amândoi însă avînd o unică iubire — Literatura.

Contaminați de ani de zile (mulți ani, foarte multe zile) de neasîmpărul SF-ului, acești autori poartă blestemul plăcut de a nu putea avea timp de amintiri. De a nu-și putea îndrepta spre înapoi sau spre oglindă ochii arși de pulberea de stele. Docilă, mîna transcrie tot ce imaginația, rătăcitoare prin labirintul timpului, aduce de acolo, invitîndu-ne și pe noi spre alte și alte aventuri. Chemîndu-ne. Oblîgîndu-ne să cedăm tentației. Poate că, o dată, o baghetă de magician iscusit va aduna toate povestirile pe care Romulus Bărbulescu și George Anania le-au presărat în drumul lor, ca pe niște semne de visare...

CONSTANTINA PALIGORA

Serge a murit pe când încerca să sfărâme cea mai bună dintre statuile lui Lewis, „Himera Veghe“, care, cioplită într-un uriaș meteorit, fusese așezată în parcul central. Tânărul n-a izbutit decât să-i rupă ghearele din față, contorsionate pe soclu, după care sculptura a căzut peste el, zdrobindu-l. A zăcut acolo, sub piatră, pînă seara și, după cum aveau să constate automatele medicale, moartea l-a cuprins relativ târziu. Deși mîinile îi rămăseseră libere și aparatul de radio scăpase întreg, el n-a chemat pe nimeni în ajutor. Să-și fi pierdut cunoștința în urma șocului? Poate, numai că poziția brațelor și expresia de încordare de pe chip dovedeau că ulterior își revenise și sperase să poată da la o parte, cu un ultim efort, bolovanul de deasupra lui.

În vremea asta, coechipierii erau adunați la o petrecere: spre dimineață, calculatoarele anunțaseră că pînă la sistemul solar nava mai avea de zburat circa un secol. De fapt, nu toți sărbătoreau evenimentul — Djemir se închisese de trei săptămîni în sala „Sfinxului“. Cîțiva remarcaseră absența lui Serge, dar nici unul nu se alarmase. Băiatul, mai ales după nefericita lui căsătorie, își luase obiceiul să dispară pe nepusă masă, retrăgîndu-se în singurătate.

Primăvara strălucea în magnolii. De-a lungul coridoarelor, în amfiteatre și cabine, peste balustrade și pilaștri frunzele iederei se legăneau verde-întunecat, printre și-rurile de arbori, iar la „peșteri“, în lumina crepusculară a lămpilor de control, buruienile, viguroase în ciuda pa-

lorii frunzelor, se întindeau devorant, ieșite din iarnă cu puteri noi. Ultimele petice de zăpadă, rămase ici-colo, la adăpost de razele proiectoarelor cu infraroșii, erau pe ducă. Apa lor, strânsă cu grijă în canalele colectoare, începea să fie pregătită pentru ploile verii.

Ca în orice an, primăvara năștea în sufletele oamenilor nostalgii și speranțe tulburi, le stirnea îndemnuri nedefinite, îi provoca la gesturi nefirești. Comandantul, care-și începuse inspecția de seară, n-a părut foarte surprins când l-a găsit pe Serge în grădină. Capul Himerei — fața mistuită de ochii larg deschiși, în o sută de părți, dar lipsită de privire, orbecând împrejur cu mirare și o indicibilă suferință — capul statuii, un bolovan negru, vîrstat cu purpuriu, se rezema de pîntecul mortului, ca într-o odihnă; mîinile acestuia, încordate de efort, păreau că mîngîie ochii inutili de piatră. Comandantul privi peste tot cu luare aminte, aparent calm, în realitate copleșit de întîmplare, căutînd soluții pentru conflictele ce aveau să vină. Și, mai presus de fremîntarea de-acum, îl pătrundea durerea ultimă a lui Serge. Nu aceea premergătoare morții, ci alta, revolta amar de copilărească împotriva statuii, puterea de a-și opri îndemnul strigătului după ajutor, mai tare decît orice instinct, fără îndoială, cînd abia ai împlinit 25 de ani.

„Cum de ai înțeles că tocmai asta ar trebui să faci ?“ se gîndi comandantul, și era și reproș, și teamă în felul cum scruta chipul încordat al băiatului.

Îl chemă prin radio pe medic, îi relată în două vorbe necazul și-i porunci să-l ducă pe Serge într-o rezervă de la spital.

— Și tu ce-ai să faci ? Voilo ? întrebă Ivar, răgușit de emoție.

— Nu știu. Îmi continui controlul. Nu știu...

— Și ceilalți ?...

— Sigur, ceilalți !... Caută să nu-i alarmezi. Îndepărtează-o pe Elloa, dar să nu se ducă la Berry — mi-e teamă de Karin, să n-o caute acolo. Poate-o trimiți la mine. Dacă ai greutăți, mă chemi prin cod. Și urmele să dispară de aici cît mai repede. Pricepi, Ivar ?

— Numai de-aș izbuti !

— Ai grijă de fată ! Pe Serge, oricum, nu-l mai putem ajuta. Și obligațiile tale față de el rămân...

— Voilo, te rog !

— Bine, bine ! mormăi ursuz comandantul. Ai și tu dreptate !

Se urcă în transportor, să-și urmeze inspecția. Vreo 50 de kilometri de parcurs prin coridoarele întortocheate, un prilej, mai degrabă, să rămână singur, să-și arate lui însuși îmbătrânirea zilnică a navei, și așa peste măsură de bătrână.

Voilo avea încă o oră de liniște. Un răgaz pentru dezmeticire, nu pentru cumpănirea deciziilor, căci hotărârile lui erau de mult luate. Trebuia doar să le pună de acord cu noua situație și împotriva indicațiilor ce vor fi date de computere. Mai cu seamă însă să o convingă pe Elloa. Părăsea parcul când văzu umbra ei detașându-se dintre arborii coridorului. O siluetă subțire, delicată pînă la fragilitate. Emoția îl domină.

— Bună, comandante !

Leit Irène, maică-sa — ochii strălucind sub părul alunecat pe frunte, buzele pline, arcuite ca într-un început de surîs, chiar cînd nu era deloc veselă. Voilo îi deschise portiera.

— Vino cumine !

— Încotro ?

— Mergem spre galeriile lui Wood.

Încercă să pară detașată, dar mișcările, ezitante, dezordonate, îi trădau încordarea. O biată sălbăticiune urmărită, neștiind nici ea dincotro vin primejdiile. Se așază pe banchetă și-și rezemă capul de spătar. Se stăpînea să nu plîngă. Genunchi, mici și rotunzi, i se profilă prin țesătura costumului. Voilo se întreba dacă măcar ei îi va fi dat să vadă mirifica, fabuloasa planetă Pămînt. Își închi-pui apoi o Elloa bătrînă de 120 de ani, diformă și senilă, abia îndurînd coșmarul vieții într-o lume devenită de neînțeles, neomenesc alta decît în visele ei, trunchiate și vechi de șase veacuri de zbor. Se înfioră.

Iledera se legăna între stejari, răsucită în jurul lor, ca un lanț de liane. Peste pereți și de-a lungul bolții, proiectoarele simulau fidel stingerea asfințitului și lu-

ceațăarul pămîntean. Arome grele se ridicau din frunzele nemîșcate.

— S-a terminat... — Voilo căută o vorbă potrivită — ... pîtrecearea ? Adică masa ?

Fără să răspundă, Elloa își strînsese umerii, cuprinsă parcă de frig. Vehiculul pătrundea într-un labirint de galerii lungi, unde odinioară Wood pictase scene și peisaje terestre. Acum însă, întreruptă prin căderea fencuiei aplicate cu nepricepere pe metal, fresca era aproape ștearsă de umezeală și de scurgerea timpului, zgîrlită de generații de îndrăgostiți, care-și fixau aici, prin tradiție, întîlnirile și țineau să lase nume și date ale trecerii lor vremelnice. Și, lucru ciudat, pictura nu părea mutilată de degradare, ca și cum ar fi putut primi în alcătuirea ei toate schimbările, îmbogățindu-se. Erau un șir de episoade, adesea repetate identic la mari intervale, dar și unele lîngă altele, de parcă artistul, încercînd să evadeze dintr-o capcană, repeta obsesiv aceleași gesturi, revenea la aceleași senzații, uitînd că le-a mai trăit și altă dată, ori simțînd că nu s-a desprins de ele într-o primă exteriorizare. De altfel, se zicea — și un astronaut de după el i-a alcătuit o biografie romanțată, în care datele sigure, de arhivă, se amestecau cu zvonuri fanteziste — se zicea că nu-și contemplant opera după așternerea ei în frescă ; totdeauna circula în galerii prin coridoarele încă nepictate, iar după terminarea întregii lucrări părăsise definitiv sectorul. „E doar fișa de observație a unei boli ! le spusese unor prieteni. Nu-mi face plăcere s-o revăd.“ Și poate era un șimbure de adevăr în vorbele lui, fiindcă în anii cînd muncise aici părea că yru-seșe să se elibereze de o spaimă și o perpetuă tentatie, un extaz oniric nefast : dorul Pămîntului. Nu reprodu-seșe planeta după filme sau fotografii. O recompusese alegoric, cu simboluri greu de înțeles, urînd-o, adulînd-o, revoltîndu-se pînă la demență împotriva ei, dorînd-o cu patima unui vicios. Culoarele lui urlaseră de furie și de teamă, cîntaseră imnuri ale mîndriei, șoptiseră versuri de dragoste, scrișniseră invective, alintaseră și plînseseră. Forme bizare, urîte, se întindeau pe suprafețe de zeci de

metri, alături de miniaturi diafane, împletiri de liniște și lumină, migălite cu finețe de electronist.

— Undeva, pe colțul unei nișe pierdute în labirintul de coridoare, a rămas o inscripție, „IRÈNE-VOILO“, și o dată, veche de 21 de ani.

— Bătrîna te caută ! zise Elloa pe neașteptate.

— Cine ?

— Karin, mama lui Serge. Știe de la doctor și strigă peste tot că eu i-am ucis băiatul.

— Ți-e frică ?

— N-avusese intenția unei ironii. Fata se întoarse spre el, dușmănoasă, dar vocea i se stinse într-un murmur :

— De ce ?... Serge... de ce-a făcut asta ?

— Ce vrei să-ți spun ? ridică din umeri comandantul.

Îi plăcea că Elloa nu-i seamănă decît Irènei, că n-a luat nimic din trăsăturile lui Berry. Cînd nu o avea în preajmă, și-o închipuia cu înfățișare de băiat și-i vorbea ca între bărbați, dur și sincer. Fiindcă dintr-o posibilă unire a lui, Violo, cu Irène, un băiat urma să se nască ; numai că, pentru echilibrul numeric al noului generații, mașinile — calculînd toate evenimentele probabile ale viitorului, incluzînd și coeficienții accidentelor mortale — ceruseră ca Irène să aducă pe lume o fată. Infailibilele mașini care, împotriva evidenței însăși, făcuseră din Elloa soția lui Serge ! Și îi era de ajuns comandantului să o zărească pe fată ori să-i audă glasul, pentru ca prezența ei feminină, amintindu-i fosta iubită, să-l facă să uite că o dorea băiat și să-l tulbure peste măsură.

Vehiculul părăsi galeriile, angajîndu-se pe un tunel îngust, transversal, către etajul inferior al navei.

— Ar fi fost... A fost un om deosebit. Ca pictorul Wood, ca Fabrizio, care-a creat „Sfinxul“ sau chiar ca marele Dan, descoperitorul akhienilor. Mulți îl socoteau succesorul meu la comandă...

— Taci ! zise Elloa, înecată de lacrimi. Măcar să fi avut inspirația să distrugă mașinile, calculatoarele, nu statuia lui Lewis. Calculatoarele ! repetă cu obidă. Cum arăta... după moarte ?

— Himera căzuse peste el...

— Nu asta! îl întrerupse fata repede. Crezi că a suferit mult?

— Căuta un răspuns și mi se pare că l-a și găsit. Distrugerea sculpturii e poate un gest teatral, răzvrătire romantică. Dar Lewis a înfățișat în statuie zădărnicia vegheii fără scop, care astfel devine sterilă, mistificare, himeră.

— În anii noștri veghea a fost sterilă pe „*Juventas*“...

— Serge știa. A ținut să protesteze în felul lui. Viața la bord, de două veacuri înoace...

Transportorul se opri în fața trapei blindate ce bloca galeria.

— Unde mă duci, comandante? Aici sînt arhivele.

— Întocmai.

— Păi numai tu ai voie să intri!

— Facem o excepție, Elloa!

La o comandă cerebrală, trapa glisă lateral și se închise numai decît în urma vehiculului. Un gang îngust, o cameră-ecluză, un alt gang și intrară în uriașa sală a arhivelor: șiruri de pereți metalici alb-cenușii, împes-trițați de contururile seifurilor și de butoane multicolore. Întreaga expediție „*Juventas*“ zăcea aici, în dosul blindajelor, în milioane de înregistrări, trase în mai multe exemplare, păstrate în vid. Aici erau viața și moartea celor aproape zece mii de oameni care se perindaseră la bord vreme de douăzeci de generații. Mediocri și geniali, norocoși și ghinionişti, îndrăzneți și lași. Cine le mai știe numele? În școală se predaseră odată, cursuri de istorie a zborului, completate cu vizite în mausoleu și prelegeri în fișierul bibliotecii generale. Încercări de-a împiedica uitarea...

Transportorul trecea fără zgomot prin labirintul dintre pereții masivi. O tăcere ca din interior de piramidă. Aerul condiționat mîngîia chipurile celor doi cu adieri răcoroase. În cazul unei grave avarii a navei, sistemele de securitate vor detașa întreaga sală, prevăzută cu rachete proprii, și vor dirija-o spre Pămînt. Asta însemna, într-un fel, că după încheierea cercetărilor oamenii deveneau de prisos...

— Și despre noi există date aici! zise Voilo. Computerele înregistrează...

— Încântător! replică Elloa, ștergându-și lacrimile.

— Nu se poate să fi trăit zadarnic! răspunse domol comandantul. Altfel ai crede că toată expediția e inutilă. Știu, pe Pământ vremea a curs mai repede, știu, interesul pentru obiectivele lui „*Iuventas*“ s-au diminuat, știu, e posibil ca acolo să se cunoască de mult, prin alte mijloace, descoperirile noastre. Dar pe navă am trăit noi, niște oameni, și viețile noastre nu pot fi repetabile.

— Am trăit! îl îngână fata. La discreția calculatoarelor.

— Vor fi mulți gata să ne condamne, dintre cei care n-au zburat cu nava. Vor râde că ne-am căsătorit după spusa automatelor, nesocotind afecțiunii firești. Sînt oare îndreptățiți să ne judece?

— Sînt! replică hotărît Elloa. Dacă ne-am pierdut demnitatea...

— Cînd ești convins de un adevăr, ce nu faci pentru triumful lui!

Voilo o privi insistent în ochi, să-i vadă reacția, iar fata își întoarse capul, ca și cum n-ar fi înțeles. Atunci, dintre roțile transportorului, un fluture se ridică firav, bătînd aerul cu mișcări dezordonate. Poposi pe un buton galben, își luă iar zborul, se întoarse nehotărît. Din fantele pardoselei țîșniră jeturi de lichid pulverizat fin, un abur multicolor. Fluturile alunecă imprudent spre vaporii în mișcare, se lăsă prins în jocul lor, apoi își dădu seama de primejdie, vru să fugă, dar era prea tîrziu — aripile i se întinseră rigide și el începu să cadă lent, inert, ca o frunză de toamnă.

— Mai sînt și alții, uite! șopti fata, și într-adevăr, ici-colo, se vedeau petele albe ale altor insecte ucise.

— Vin de la „peșteri“, zise Voilo. Trebuie să fie o spărtură pe undeva. Mă întreb cum de n-a fost dată alarma.

Întoarse vehiculul și se grăbi spre ieșire. Cu coada ochiului o urmărea pe Elloa.

— Voilo, îl chemă ea, aș vrea să-ți spun...

— E suspectă spărtura asta ! exclamă el, hotărît să-i dea răgazul de a mai prinde curaj. Peretele sălii are peste doi metri grosime, și mai sînt și straturile izolatoare. Poate o instalație defectă, dacă nu cumva un... sabotaj?... Ce vrei să-mi spui ?

— Djemir n-a ieșit încă de la „Sfinx“...

Desigur, nu la asta se gîdea. Voilo simți în ezitarea ei umbra unui pericol. Încercă să răspundă calm :

— Ține la victorie. Un singur om a mai învins în luptă cu „Sfinxul“. Unul Knorr, la vreo optzeci de ani după crearea calculatorului.

— Nu înțeleg întrecerea asta cu o mașină. În ce scop ?...

Căuta cu orice preț să-și amîne destăinuirile, fără ca divagația să-i aducă vreo ușurare.

— E simplu ! continuă Voilo, la fel de calm. După ce Dan a descoperit nava defectă a akhienilor, Fabrizio l-a construit pe „Sfinx“ ca intermediar în convorbirile dintre aceștia și pămînteni. Astfel, în timp ce îndeplinea funcția de translator, computerul a intrat în posesia unor date esențiale privind cele două civilizații. A ajuns deci să știe, să memoreze mai mult decît oricare dintre noi. Din păcate, nava interlocutorilor noștri, iremediabil avariata, rătăcea în derivă la o distanță uriașă de planeta lor, așa că „Juventas“ a fost nevoită să-i abandoneze pe okhieni...

— Și acuma ce vrea Djemir ?

— Să-i dea „Sfinxului“ o problemă care să-l pună în încurcătură. Nu o problemă matematică, sau nu numai asta. Lar rîndul lui, și calculatorul caută pentru om o întrebare incuietoare. Dialogul e literalmente pasionant.

— Și mai ales plin de satisfacții ! ironiză fata.

— Absolut ! O victorie psihologică : învingerea unei mașini, îți dai seama ?

— Numai că Djemir n-are noroc. A încercat de nu știu cîte ori.

— De șase.

— Și a ieșit mereu înfrînt. Tare-aș vrea să aflu ce mi-ar povesti „Sfinxul“ vostru dacă l-aș întreba despre

Serge și despre copil ! E ușor să te joci, fără nici o grijă...

— Începuseși să-mi spui ceva ! îi aminti comandantul ca din întâmplare.

Elloa avu iarăși ezitarea. Degetele i se strînseră pe brațele fotoliului, apoi i se descleștară brusc.

— Da... De zece zile Ivar îmi dă medicamentele.

Voilo îi aștepta vorbele despre Ivar și totodată se temea de ele. Sau, mai degrabă, ar fi vrut să le știe spuse și trecute, ca el s-o pună la adăpost pe fată și să înceapă înfruntarea cu ceilalți, cu echipajul. Dar nu se gândise nici o clipă că ea a putut începe tratamentul. Nu cumva copilul a și...

Scăpă din mînă comenzile, și transportorul, după o curbă capricioasă, se apropie de perete și se opri. Ajunseseră la intrarea în „peșteri“, sectorul nelocuit al navei, unde pe hectare întregi se înșirau cabinele zburătorilor morți cu veacuri în urmă și altele nefolosite niciodată. Un covor de ierburi sălbatice, foste culturi de plante utilitare și decorative, invadase spațiul abandonat de oameni, adăpostind viața a sute de speci animale, odinioară pensionari ai unui vivariu, acum și ele sălbăticate. Constructorii lui „Juventas“, sperînd într-o mărire pe parcurs a echipajului, rezervaseră de trei ori mai multe cabine decît era necesar în momentul plecării navei. Dar așteptările lor fuseseră infirmate. Greutățile drumului prin necunoscut, acumularea tensiunii nervoase, zborul însuși, lung de secole, răriseră nașterile pe astronavă, astfel că din cele 500 de familii pornite de acasă azi nu mai erau decît patru apte să aibă copii. Doar cîte un singur copil, după ce viitoarele mame își vor fi administrat în prealabil medicamente întăritoare. Dacă totul avea să meargă bine, socotiseră computerii, urmau să vină pe lume două fete și doi băieți, ai căror copii, la rîndul lor, vor da naștere unui ultim urmaș. Acesta era hărăzit să vadă, în fine, Pămîntul.

Dacă totul avea să meargă bine... Deocamdată nu mersese, în ciuda preciziei calculelor, nu mersese tocmai pe varianta indicată de computere. Dar comandantul se

felicită prea devreme, pentru că, iată, Elloa începuse tratamentul și cine știe dacă nu cumva băiatul ei...

O rafală rece de vînt culcă tufele mlădii de răchită, cu frunze alb-roșcate, abia ieșite din muguri, se răsuci în jurul trapei și o închise cu un pocnet sec, cutremurînd peretele. În tăcerea de o clipă se auziră, departe, lătrăturile răgușite ale cîinilor porniți la vînătoare. În tinericul cobora dens, ca o negură ieșind din ziduri. Elloa pipăi pe tabloul de bord și aprinse farurile, în a căror lumină pîriul se umplu de sclipiri, înlănțuire de oglinzi fluide.

— Serge a știut ?

— Serge știa totul despre mine...

— Și... copilul... ?

Ea își strînse pleoapele cu neputincioasă furie.

— Copilul nu există, comandante... — Deschise ochii triști. — Uite, plouă !

Mai mult o burniță subțire, de toamnă ; cădea din nori adevărați ce se țirau leneși, străvezii, prin spărturile pereților și prin golurile trapelor smulse, o ceață, la nici zece metri înălțime. Cu o mîină încă nesigură după atîta încordare, Voilo porni transportorul, menținîndu-l cu greu în mijlocul galeriei, peste mușchiul clișos, pe care roțile patinau într-una. Simțea nevoia să răsufle ușurat, și în același timp îl tulbura amărăciunea neascunsă a fetei. Înțelese că ezităările ei de mai înainte se datorau nu sfielii față de el, ci nereușitei tratamentului, și se întrebă, iar, pentru a cîta oară ?, dacă ambiția lui nu e o prostească deșertăciune. Cui i-ar mai putea folosi acum, la sfîrșitul zborului, ca Elloa să consimtă la acest sacrificiu absurd ?

— Sînt sigur, zise, și glasul îi tremura, că povestea cu fluturii e opera lui moș Dima. Lui îi place să facă pe grădinarul pe-aici și mi se pare că și-a instalat brazdele chiar în dreptul sălii arhivelor.

Cunoștea „peșterile“ ca nimeni altul. Se strecură prin tunele înguste, rupînd draperii de iederă, alungînd liliicii adunați ciucure de abajurul din fier forjat al lămpilor stinse. Mulți astronauti consideraseră existența

„peșterilor“ un semn al decăderii și propuseseră curățirea lor, ba chiar desprinderea respectivului sector din navă și abandonarea lui în spațiu, dar în fapt niciodată nu se întreprinsese nimic. Tinerii moșteneau „peșterile“ de la bătrâni, iar noii comandanți le preluau de la predecesorii lor, uneori fără a se mai osteni să le parcurgă. Și, în fond, mărturisit sau nu, iubeau cu toții această îndărătnică și biruitoare naștere a vieții, nedirijată de oameni și de mașini, un veșnic argument că *se poate*, că astfel se poate *mai bine*.

Ascuns într-o colibă de frunze, pe malul lacului, moș Dima își fuma pașnic pipa, urmărind jocul peștelui în lumina verzuie a reflectoarelor de noapte. Voilo opri lingă adăpost și coborî geamul portierei. Un val de aer rece pătrunse în transportor, încărcat de mirosuri stranii, de sălbăticiune.

— Noroc, moșule !

— Să trăiești, comandante ! Ce-ai pornit, cum-necum, la drum ?

— Uite, am luat-o pe fata asta la plimbare. Dar dumneata ? Cam repede ai plecat de la petrecere !

— Belele ! Nu știu cine păcatele îmi umblă la răsaduri, că în toate diminețile găsesc câteva mîncate. Să fie iepurii ? Sau coropișnițele ? M-am gîndit să pîndesc.

— Poate fluturii, moșule !

— Cum ? Care fluturi ?

— Fluturii ! S-au prăsit anul ăsta ceva de speriat !

— Ei, am băgat și eu de seamă ! Da' roșii nu mănîncă ei, nu ! Doar la varză trag, dar alții, mai încolo.

— Eu bănuiesc că trag și la roșii, auzi ? C-au ajuns de prin brazdele lumitale tocmai jos, la arhive...

Bătrînului îi sticliră ochii.

— Ei, taci !

— Ascultă ce-ți spun ! Au sfredelit peretele tocmai pe sub brazde .

— Rîzi de mine...

— Cum rîd ? Nu ies fluturii din omizi ? Și nu mănîncă omizile astea, ceva de speriat ? Văd niște mași-

nării în frunzarul matale... Ia ai grijă să nu ți le roadă ca pe roșii! Mai ales că o termoforeză e lucru scump.

Moșul își împinse pălăria pe ceafă și trase cu înverșunare din pipa stinsă.

— Ăăă..., mormăi el nehotărît. Vezi, mi-am zis să mă uit dacă nu-i vreun drum de cirtită... Prin pământ, cum ar veni...

— Limpede! Dar instalația de semnalizare cum ai blocat-o? Că nici un automat de la arhive n-a dat alarma.

Dima ieși pe jumătate din adăpost, bătu luleaua de un ciot și-i scutură scrumul.

— Tare aprig mai ești! Și parcă nici tu nu știi ce vrei. Eu am străpuns gaura asta de o săptămână și-am tot vîrît fluturi prin ea, măcar că știam c-au să moară. Tu ai trecut în toate zilele prin arhivă, ai văzut gizele și n-ai zis o vorbă. Adică ți-au plăcut. E pustie și rece arhiva ca un mormînt. Moartea din ea se-ntinde peste oameni; doar lighioanele din „peșteri“ trăiesc și se-nmulțesc. Trebuie lăsate să se risipească în navă, să ne dea din puterea lor. Ultima noastră șansă, comandante! Altfel viața ni se stinge cu încetul...

Voilo căută descumpănit privirea fetei, parcă cerîndu-i ajutorul. Elloa însă închisese iar ochii și poate nu auzea decît țîrîitul ploii pe capotă.

— Moșule, e o nebunie!...

— Ți-am trimis întii fluturii, să te-ncerc. Mă bucuram că ai înțeles și ești de partea mea. Cînd colo, pe nepusă masă, sari cu gura la moșul! Elloa, ce zici de asta, fată?

Un semnal codificat răsună din tabloul de bord, fluierături repezi, la anumite intervale. Voilo luă microfonul:

— Te ascult, Ivar!

— Unde-i Elloa? bîzii în difuzor vocea doctorului.

— Cu mine, la „peșteri“, la grădina lui moș Dima.

— Karin e pe urmele voastre, cu jumătate din echipaj. Biata femeie, aproape că și-a ieșit din minți... Berry își caută și el fata, s-o apere.

— Vino aici cum știi mai repede! Vă las transportul, mergeți la tine sau unde crezi că-i mai nimerit. Să nu vă găsească nimeni în seara asta.

— Dar băieții sînt porniți rău. Vor încerca...

— Le ies eu înainte.

— N-ar fi mai bine... O explicație, oricum...

— Îți ordon, Ivar! Elloa e acum soția ta și n-ai dreptul...

*

Djemir îi primise fără întrebări, cedîndu-le una dintre cabinele alăturate sălii „Sfinxului“, unde, în cei doi ani cît duraseră discuțiile cu akhienii, se odihneau pe rînd echipele de tehnicieni ai computerului. „Știi, a ținut Ivar să-l prevină pe Djemir, probabil că vom fi căutați...“ „Și ce-mi spui mie! se strîmbase bărbosul nepăsător. Lasă-i să vină, eu de trei săptămîni n-am văzut pe nimeni. E-n ordine?“ Era convins că Elloa fugise de la Serge și, cum nu mai avea nici o importanță, cei doi îl lăsară s-o creadă.

Ivar închise trapa și o încuie pe dinăuntru cu grijă. De dincolo mai răzbătu un ultim murmur de voci, una ascuțită, nervoasă, cealaltă monotonă și impersonală. După toate aparențele, în duelul de întrebări și răspunsuri mașina era și de data asta în avantaj. Doctorul așeză trusa la picioarele lui, pe pardoseală, și rămase sprijinit de perete, răsuflînd greu.

Era înalt, puțin adus de spate, dar cu umerii largi. Fața ascuțită, colțuroasă, lipsită de frumusețe, avea totuși un farmec al ei, din pricina ochilor mari, intens albaștri, neașteptat de blînzi. Împlinise 32 de ani, iar părul cărunț la tîmple îi dădea o înfățișare de bătrîn, accentuată de buzele subțiri, puțin căzute la colțuri. Era în aerul lui ceva de om trecut prin multe, poate dezamăgit, poate sceptic, deși în realitate avusese, dimpotrivă, o fire veselă și-i plăcea societatea. Astea toate pînă la nunta iubitei...

De pe pat, Elloa încerca să-l privească obiectiv și critic, să-și dea seama ce îndrăgise la el, dar nu reușea, cum nu reușise nici altă dată, nici după căsătoria ei cu

Serge. Îl iubea pe Ivar și-atît, îl iubea coplesitor, pînă la uitare de sine, la fel de mult ca pe copilul care tot întîrzia să vină.

— Ești obosită ?

Îl chemă alături, și el se întinse încet lîngă ea, parcă întors de la un drum lung și peste măsură de greu. Fata se cuibări la umărul lui, ca în nopțile de odinioară. Își amintea de Serge, chipul mic, delicat, al acestuia odihnindu-se străveziu pe pernă, în lumina ultimei dimineți.

— Oare ce-o face Voilo ? șopti stingheră.

— Va pierde comanda.

— Crezi ?

— Îți pare rău ! ? Fără el n-ai fi ajuns...

— Bine, lasă !

Ivar îi mîngîie zuluful răsucit de la tîmplă. Fără Voilo n-ar fi ajuns soția lui Serge. Fără Voilo, care s-o oblige să asculte de computere și fără Ivar, care primise sentința ca pe o fatalitate. Nu-i părea rău, nici pentru comandant, nici pentru doctor, nici pentru ea însăși... Doar să nu fi văzut chipul acela în cenușiul palid al zorilor abia strecurate prin geam ; acolo, la o palmă de ea, și totuși într-o lume de neatîns. Un chip amintindu-i copilului atît de așteptat .

— Trebuie să te odihnești mult. Cînd ai să fii mamă, toate se vor schimba, zise Ivar, parcă ar fi ghicit-o. Ai să uiți, sau oricum vei fi alta... Încearcă să nu-l urăști pe Voilo...

— Serge scria versuri, am dat peste un caiet de-al lui ascuns, l-am răsfoit fără să știe. N-aș putea să-ți descriu... n-am ținut minte nimic... Dar lumea era pentru el o carte cu povești miraculoase. Nu înceta să se mire de atîta perfecțiune și puritate. Am impresia că nici una dintre urîțeniile vieții nu l-a atîns. N-a fost în stare să le cuprindă... Le transfigura din instinct...

— Te-a tulburat !

În glasul doctorului sunau note false. Elloa îi prinse mîna și o strînse tare. Revăzu serile cînd venea la el pentru injecții, înainte să meargă la celălalt, care totuși era soțul ei. Același tremur în glasul lui Ivar cînd, cu

învolutară sau premeditată maliție, îi ura noapte bună. Gelozie, ori simplă amărăciune. Resemnare.

— Te iubesc, Ivar !

— *Eu* te iubesc.

— Aș fi vrut un băiat care să-i semene lui Serge. Un băiat al tău, dar ca el. Cît de ciudate sînt femeile pe „*Iuventas*“, nu ?

Nunta cu Serge, grotescă și absurdă, fusese o farsă. După fișierul medical completat zilnic, computerele verificau starea de sănătate și evoluția fiziologică a fiecărui om din echipaj. Iar la momentul potrivit desemnau, prin calcule integrînd toate datele situației în perspectivă de la bord, cuplurile cele mai potrivite pentru a da naștere băieților și fetelor din generația viitoare, în echilibru numeric și cu potențial biologic cît mai ridicat. Calcule menite să asigure supraviețuirea echipajului, în condiții cînd femeile, avînd organismul cel mai puțin rezistent, se aflau fără excepție în pragul sterilității. Și oameni hotărîți să se supună, să prefacă necesitatea respectării calculelor într-o lege de fier.

Trebuind să nască un băiat, Elloa se putea căsători cu Ivar ; de aceea dragostea lor, înflorită fără împotriviri, era o sărbătoare pe „*Iuventas*“ și s-a fost nimeni la bord să nu se bucure și să nu o spere. Ziua împlinirii feminității fetei, ziua în care computerul avea să efectueze calculul, însemna o nuntă pregătită de mult. Apoi căzu verdictul mașinilor : nu Ivar, ci Serge, pentru că Serge era cu șapte ani mai tînăr, iar băiatul lui cu Elloa avea să fie superior băiatului lui Ivar, din punctul de vedere al puterii de adaptare, al longevității, al reflexelor... Voilo impusese respectarea verdictului, ordonînd cu vorbe aspre, repezindu-i pe cei care se împotriveau, în primul rînd pe Karin și Berry. Atunci bătrîna, de parcă ar fi știut ce-o să se întîmple, i-a amenințat pe comandant și pe Elloa.

— Ai dreptate. Serge a fost mai bun...

Aceeași amară bunăvoință în glasul lui Ivar.

— Mi-e teamă că nu înțelegi, zise molcom fata. Vinovați sau nu, ne-am unit împotriva lui Serge. Ne-am

unit cu mașinile și, în felul nostru, l-am ucis. Ar trebui să știi ce urma în serie cînd plecam de la tine... Să-ți spun că nici o clipă n-a fost iubire? Sau ce-a însemnat pentru el...

— Oricum, n-a avut tăria să privească lucrurile în față. Să le privească pînă la capăt.

— Desigur, confirmă ea obosită. Și-a ales un sfîrșit teatral. De un romantism ieftin și absolut desuet.

— Elloa, spuse Ivar, închizîndu-i buzele cu o mișcare ușoară a mîinii. Poate într-adevăr nu înțeleg, dar... ce rost are să ne certăm? Sfîrșitul lui te-a adus înapoi, la mine.

— Dragul meu! răspunse ea, sărutîndu-i degetele în fugă. Am vorbit cît se poate de serios.

I se părea și ei ciudat cîe de repede îl trecuse pe Sergiu în rîndul morților și își dădu seama că niciodată, nici în lungile nopți alături de el, ca soție, nu-i fusese omeneste aproape. Și asta nu doar din pricina gîndului la Ivar, ci fiindcă dincolo de suferința care-i unea, fără îndoială, pe toți trei, Elloa și adevăratul ei iubit aparțineau unei lumi diferite, nu neapărat meschină, comparativ, și urită, dar alta. Lumea lui Serge nu știa să admită compromisul, de aceea sacrificiile deveneau acolo firești și totdeauna utile. Oamenii ei sînt rari. Un asemenea om era și Voilo. Care pînă acum fusese nevoit să trăiască într-un continuu compromis, între deciziile calculatoarelor și condiția umană a subordonaților lui; între revolta comună tuturor, dar mai cu seamă lumii căreia el îi aparținea, și conștiința de a merge pînă la capăt pentru salvarea expediției, pe un drum strîmb, ales odinioară de înaintașii săi.

Ivar se ridică încet, privind la ceas.

— Injecțiile, Elloa! E timpul. Păcat numai că am luat doar doza pentru astăzi!

Își apăsă ochii cu mîinile și rămase o vreme așa, pe colțul patului, aplecat de umeri, sprijinindu-și coatele pe genunchi — singur. Din sala „Sfinxului“ se auziră înăbușit frînturi ale unei discuții aprinse, vocea ascuțită

a unei femei întrebînd cu insistență ceva și răspunsurile repezi, nervoase, ale lui Djemir.

— Ne caută..., constată Elloa placid.

— Ce dracu' vor ? ridică din umeri doctorul. Să ne bată ?

— Aici e încuiat ! răsună vocea lui Djemir lingă trapă. Și-aici, și dincolo am găsit ușile blocate. Nu știu... Materiale, benzi cu înregistrările mașinii. Au rămas așa de pe vremea lui Fabrizio... Și ce-mi spuneți mie ? Nu i-am văzut pe nici unul de cînd am intrat aici. La „peșteri“ „căutați-i ! Da, da, la „peșteri“... Ei, atunci să fiți sănătoși !

— Nu, să ne despartă ! zise fata. Karin crede că i-am înșelat băiatul cu tine... Și că el n-a suportat rușinea.

— E nebună !

— Punet-e în locul ei !

De afară, Djemir bătea în trapă, încercînd să nu facă prea mult zgomot.

— Ivar, Elloa ! strigă el cu vocea jumătate. Stați liniștiți, au ieșit !

Doctorul se repezi să deschidă.

— Unde s-au dus ?

— I-am sfătuit să vă caute la „peșteri“. Serge, într-adevăr...

— Într-adevăr. Dar nu sîntem vinovați nici ea, nici eu !

— Haida-de ! Cine a spus asta ! Nu mai Karin pretinde că... În fine, prostii ! Orice ați fi făcut ,era dreptul vostru. Dar aveți grijă, bătrîna a plecat la spital, să vă aștepte ! Nu încercați să treceți pe acolo, cel puțin pînă mîine... Mai mulți dintre ai noștri sînt de partea ei...

— Voilo ? întrebă, de pe pat, Elloa.

— Pe el nu l-am văzut, răspunse Djemir, vrînd capul prin trapa deschisă. S-o fi ascuns, deși nu-i în firea lui una ca asta.

— Atunci aș vrea să te rog... Caută-l ! Chiar acum, dacă poți.

— Bine ! hotărî bărbatul, într-o pornire de generozitate. Vrei să vină aici ?

— Nu. Să-i spui... I-am înțeles mesajul. Atîta.

— Care mesaj ? întrebă Ivar, nedumerit.

— Am avut noi o vorbă. Te duci, Djemir ?

— Mă duc. Numai să fiți atenți : oricine bate, nu deschideți !

— Mi-e grijă de medicamente ! se plînsese doctorul, blocînd din nou trapa. Dacă și mîine vom fi obligați să stăm aici, de unde luăm fiolele ?

— Chiar nu se poate întrerupe deloc tratamentul ? făcu ea, cu o speranță prostească, cunoscînd prea bine răspunsul.

— Copilării ! Dozele se măresc progresiv, e un șoc pentru întregul organism, care se împotrivește. Un șoc prelungit. Orice stagnare devine fatală. Cantitatea de ser ar trebui după aceea dublată, și asta te-ar ucide.

— Frumoasă perspectivă, ce să zic !

Voilo e și el un răzvrătit, cum a fost Serge ; ca și acesta, un răzvrătit activ, dar înțelept. În fond, toți cei de pe navă sînt nemulțumiți de viața lor, de programul, riguros elaborat, al mașinilor — foarte potrivit pentru ele, monstruos pentru oameni. Unii se tîrguie și se supun, alții ar vrea să schimbe ceva, dar se tem să abandoneze canoanele stabilite de veacuri ; unii aleg un gest măreț și stupid, sfărîmarea simbolică a unei statui ori sfredelirea sălii arhivelor ; alții, în fine, cei mai hotărîți, mai lucizi, singurii în stare să ajungă la țel, așteaptă și-și pregătesc îndelung acțiunile, își cheamă tovarăși, își fac un plan.

Orbită de dragostea pentru Ivar, Elloa ignorase realitățile de pe „*Iuventas*“, ca și Serge, rătăcit în revelațiile lui. Nunta forțată și absurdă îl desmeticise brusc pe Serge, îl azvîrlise într-un coșmar din care el nu văzuse decît o ieșire, cu totul alta decît sperase Voilo. Fata își aminti cum insistase comandantul să se respecte hotărîrea computerelor, cît de brutal își impusese voința, el care din aceeași cauză o pierduse cîndva pe Irène. Surîse amar.

În camera de baie, doctorul își spăla mâinile îndelung, cu peria, ca înaintea unei operații.

— Elloa, mă ajuți ?

— Ce să fac ?

— Ca de obicei, prepară trusa !

Fata scoase din cutia neagră, de piele, casetele seringelor și stativul cu cele nouă fiole. Primi în lumină tuburile străvezii, de mărimi diferite, cu lichide frumos colorate și inscripții în latină.

Pentru ea, copilul fusese cel mai scump dar ce se poate primi de la viață. În nopțile cu Ivar îl vedea parcă aievea, lângă ei amîndoi ; glasul și chipul și gesturile iubitului i-l prevesteau, și adesea, înfrigurată de așteptare, un plîns domol, tăcut și dulce ca dragostea însăși, îi curma răsufllarea. Nici în prea lungile ore alături de Serge nu-și dorise băiatul mai puțin — îl socotea, dimpotrivă, un drept al său și-și îndurase cu răbdare cîinească suferințele, de vreme ce prin ele îi era sortit să-l capete. Se întîmpla ca și cum arzătoarea dorință de-a avea un băiat a Irènei trecuse întreagă asupra ei, deși Irène nu-i vorbise niciodată de asta, și Elloa, neștiind încă despre trecuta legătură a ei cu Voilo, își dădea seama doar că maică-sa n-o prea oubește.

Voilo însă hotărîse altfel. După căsătorie, cînd încă se prefăcea că ignoră planul comandantului, fata se întrebese adesea cum a luat naștere acest plan, care-o viza direct. Să fi cunoscut Voilo, cu anticipație, hotărîrile calculatoarelor ? Desigur. Că-i fără implicarea lui Serge proiectele lui cădeau de la sine. Iar acum, cînd Serge murise, totul rămăsese în seama Elloeii, la înțelegerea și latitudinea ei, imposibil de influențat din afară. Revăzu plimbarea de adineauri, prin nava sălbăticită și pustie. Comandantul nu mersese la întîmplare prin galeriile lui Wood, la „peșteri“ și în arhivă. Despre fluturii lui moș Dima știa de o săptămînă, dar tocmai astăzi se decisese să-i vorbească bătrînului. Vrusese ca Elloa să vadă și să asculte ecouri ale revoltei unice de la bord, împotriva zborului împins dincolo de limitele rezistenței omenеști, revoltă mascată, conștient sau nu, prin răzvrătiri mărunte, izvorînd din alte cauze : dorul

de Pământ — pentru pictor ; voința de a-l învinge pe „Sfinx“ — pentru Djemir ; la Karin, nevoia să-și răz-bune copilul ; la Dima, tentația de distrugere a arhivei și, valabilă pentru toți, respingerea deciziilor luate de cal-culatoare. Rezistențe sterile. Viața rămânea la fel de searbădă și aspră, efectiv la discreția evenimentelor, cu aceleași renunțări în perspectivă, tot mai lipsită de dem-nitate. În folosul cui ? Ca un urmaș, unul singur, să poată ajunge înapoi, pe o planetă pentru el nouă ? Fără o amintire măcar care să-i lege de Pământ trecutul ?...

„Cînd ești convins de un adevăr, ce nu faci pentru triumful lui !“ Și era convinsă Elloa, se dezmeticise și ea, o dată cu Serge. Doar curajul acțiunii îi lipsise pînă acuma, și încercase puțin să și trișeze : se grăbise să în-ceapă tratamentul, în speranța că i-o va lua înainte lui Voilo, că băiatul mult așteptat va prinde viață în trupul ei, să o mîntuie. Dar comandantul se dovedise mai tare... Să fie adevărat că toate revoltele înseamnă pînă la urmă supuneri ?

— Ești gata ? întrebă de dincolo Ivar, închizînd ro-binetele.

— O clipă ! O clipă, dragul meu !

Se apropie în virful picioarelor de colțul cabinei și deschise repede capacul rotund al tubului de evacuare. Nu trebuia să pregete nici o clipă, altfel n-ar fi avut puterea să termine. Se miră că mîinile nu-i tremură, în vreme ce o podideau lacrimile, și abia și reținu gea-mătul lung, de durere și neputință, ce creștea înăuntrul ei. Stativul cu cele nouă fiole îi alunecă dintre degete, rostogolindu-se pe jgheabul larg. De departe, ca o pă-rere, răzbătu un clinchet slab, de sticlă care se sparge.

*

După despărțirea de Djemir, fostul comandant Voilo vorbea cu stelele, în cabina cu pereți transparenți din prora navei, agățat între cerul-leagăn — rămas înapoi, în lumina de acum tulbure a copilăriei — și cerul-mor-mînt, știut și deja simțit înainte, de unde praful cosmic și ploile de meteoriți, radiațiile și din cînd în cînd o fas-

tuoașă cometă nu mai pot fi decît semne ale neființei care se apropie.

Venise de multe ori aici, pe vremea cînd era un învins, să-și măsoare pe stele drumul cît îi mai rămînea de trăit. Depărtările îi surîdeau tainic, chemîndu-l, și de jur-împrejur îl cuprindeau brațele mincinoase ale oboșelii, copleșitoarea dorință de odihnă. Cosmosul îl înconjura cu eternități, mereu egal sieși, tălăzuind înconștient într-o lume interioară, de orb, deschizîndu-se și închizîndu-se din loc în loc peste genuni de metagalaxii, anihilîndu-se și renăscînd, cu superbă indiferență, în spații de miliarde de ani-lumină, care în infinitul lui sînt abia fire de nisip pe fundul mării. Voilo luptase cu osteneala și resemnarea la fel de îndîrjit ca și împotriva computerelor. Ca să poți înfrunta nemărginirile, trebuie să li te opui fără încetare, păstrîndu-ți nealterate chipul și sufletul de om. Calculele, prin frumusețea și perfecțiunea lor, sînt un reflex al atotcuprinderii Universului. Orice computer are ceva din rigoarea și echilibrul unui sistem planetar, și asta trezește în oameni o fatală, exagerată încredere în deciziile lui, pe care ei le cred mai precise decît propriile decizii; numai că supunerea în fața armoniei veșnice a cerului zugrăvită în cifre înseamnă pervertire, iar acceptarea unor legi improprii și lipsa efortului de a gîndi sfîrșesc prin a-l ucide pe om. Și așa, desigur, s-ar și întîmpla, dacă mai totdeauna o veche prietenă, eroarea, nu i-ar smulge pe nesăbuiți din capcana neschimbării și nu i-ar readuce în lumea lor omenească, zbuciumată, plină de înfrîngeri și înălțări, cu pași corecți întrerupți de regrese, într-o devenire continuă.

Poate că, luată în sine, izbînda lui Voilo nu însemna nimic. Nava se va întoarce pe Pămînt pustie, fără un astronaut la bord; vor fi doar arhivele și sălbăticiunile de la „peșteri“. Un asemenea sfîrșit poate nu merită și nici nu scuză sacrificiul de a renunța să aduci pe lume copii, să-ți plătești, cel puțin în felul acesta, datoriile față de viață. E un fel de a privi lucrurile și un răspuns.

Dar în același timp, pe „*Inventas*“ computerele i-au despărțit și i-au strâns pe cosmonauți ca pe niște atomi într-o combinație chimică, și asta n-a fost decît umilire. Va fi suficient însă ca Elloa să rupă lanțul înșirării cifrelor imuabile, și eroarea comisă de ea, splendidă, umana, desăvârșita eroare, va întoarce sensurile evenimentelor de pe navă: atunci în complicata mașinărie a computerelor, funcționînd mai departe ireproșabil, încă sigur de victoria lui, Universul va începe să-și calculeze înfrîngerea.

SFÎRȘIT

INTOARCERE SPRE OM

Se vorbește de la un timp despre o posibilă
Scriză a genului science fiction, fără a ni se
preciza însă în ce domenii se manifestă un asemenea
nedorit fenomen. Să fie oare o criză a audienței la pu-
blic sau una a valorilor propuse și propulsate de gen,
să ne aflăm în fața unei căderi în planul tematic și al
ideaticii (cu alte cuvinte, a unui deficit de subiecte noi
și interesante)? Ori poate ne pîndește o așa-zisă criză
globală, care va afecta deopotrivă mecanismele creației
și cele ale receptării în cadrul acestuia, în orice caz in-
teressant, chiar dacă inegal și mai ales controversat cu-
rent artistic?

Nu este locul să încercăm o analiză detaliată a te-
meinicieii unei atare aserțiunii, dar ni se pare că, dacă
s-au produs schimbări — și este limpede că, permanent,
o anume evoluție a avut loc — ele n-ar fi de natură
să conducă la o împotmolire sau compromitere a ope-
relor literare, cinematografice, plastice și muzicale s.f.,
ci dimpotrivă. Mult discutatul, la vremea lui, „tehni-
cism“, călciul lui Ahile al genului a dispărut, după opi-
nia noastră, ca o boală a copilăriei, printr-o suferință
probabil inevitabilă, dar și lăsînd în urma lui o prețioasă
imunitate și contribuînd, oarecum printr-un „efect con-
trar“ la maturizarea în ritm accelerat a viziunii autorilor
asupra materialului pus în operă și a mijloacelor de ex-
presie folosite.

Tehnicism? Ce a însemnat acest cuvînt, cel puțin în
perioada de pionierat a s.f.-ului românesc modern? Sem-

natarii rindurilor de față au traversat nisipurile mișcătoare ascunse după pancarta cu respectiva inscripție și au avut destui confrăți care, nereușind să se desprindă la vreme sau, datorită formației lor de oameni de știință, nesesizând pericolul capcanei în cauză, au ieșit din ea cu infirmități, atunci când n-au pierit de-a binelea. În câteva cuvinte, tehnicismul a constatat într-o ciudată pervertire a rosturilor artei, scoțind omul din centrul operei și așezînd în locul lui un obiect cu putere de fetiș, în jurul căruia se concentra obsesiv interesul artistului, avîndu-se grijă ca înfățișarea și performanțele aceluia obiect să corespundă cu exactitate celor mai severe canoane științifice. Acest substitut al eroului literar sau al protagonistului cinematografic era mașina.

O motivație, deși extraartistică și deloc benefică a existat în respectiva uzurpare a suveranului legitim al artei. Ea reedita poate, însă la altă scară și cel mai adesea în dauna calității operei, curente estetice ale începutului de secol, care cristalizau un interes mai vechi față de forța științei (ce începea să se manifeste cu efecte vizibile și în afara laboratoarelor de cercetări) și care curente, cu extaz sau cu spaimă, își găsiseră sursă de inspirație în noile obiecte și fenomene puse în circulație de industrie și produsele ei. Aburul, electricitatea, automobilul, avionul, invențiile cele mai năstrușnice deveniseră atunci personaje de prima pagină. Și în cazul nostru trebuie să fi existat, în subsidiar, admirația, justificată, pentru inteligența și ingeniozitatea omenească, astfel încît și direct, și în mod mai subtil, omul, în ipostaza lui de savant, era prezent în operă — dar, din păcate, această prezență, marcată de convenționalism, se reducea la rolul de anexă și nu rareori de victimă: „mecanică” a propriilor lui creații. Autorul însuși împărțea, în chipul cel mai paradoxal, un destin similar. Este greu astăzi de admis că a fost posibil ca un text literar s.f. să fie amenințat cu bararea drumului spre tipografie dacă celor câteva aspecte cu caracter științific și tehnic invocate nu li se atesta, sub semnătură, exactitatea absolută de către un reputat specialist în domeniu — dar

de asemenea lucruri se petreceau în mod curent la noi în urmă cu 30—35 de ani.

Noi credem că, dacă a fost vorba într-adevăr, despre un moment de criză în viața genului că atare, el trebuia să se fi manifestat mai degrabă în acele timpuri. Și ne putem convinge de asta foarte ușor comparând extraordinarul roman „Solaris”, elaborat într-un moment de inspirație divină de către un scriitor de excepție pe nume Stanislaw Lem cu o cărticică oarecare, purtând titlul „Astronauții”, înecată într-o pletoră de perfect inutile amănunte tehnice și scrisă cu vreo zece ani mai înainte de un inabil autor numit, pare-ni-se, Stanislaw Lem.

Nu trebuie să se înțeleagă, însă, nici o clipă, de aici că R. Bărbulescu și G. Anania ar fi adversarii componentei science a genului căruia i-au dedicat trei decenii (și anume cele mai frumoase și mai fertile) ale vieții lor. Nici că maniera tehnicistă de lucru nu ar avea — e drept, puțin numeroase, și ca efect al unui „joc secund” ca să folosim fericita expresie a lui Ion Barbu — reușitele lui de excepție (mașina ca forță oarbă, catalizatorul unui destin implacabil — „Camera de joacă” de Ray Bradbury, după care suedezi au realizat impresionantul film „Savanele” — ori purtător al unei conștiințe neumane — „The Insane City” de Kenneth Bulmer — sau încercind și nereușind să ajungă o replică totală a omului — „Marele portret” de Dino Buzzatti). Dar și în toate aceste cazuri mașina e pusă în valoare doar prin raportarea la ireproductibilul univers uman, și ce exemplu ar putea ilustra în plus această concluzie, dacă nu povestirile cu și despre roboți ale lui I. Asimov? Și cum s-ar putea nega importanța și necesitatea prezenței mașinilor (în permanent dialog cu oamenii) după strălucitele tururi de forță ale mecanismelor vrăjite din seria „Războiul stelelor” și tragedia androizilor din „Do Androids Dream Electric Sheep?” de Philip K. Dick, ecranizat cu atita strălucire de Ridley Scott sub titlul „Blade Runner”?

Dați-ne însă voie să ne rezolvăm atunci când auzim, încă și în zilele noastre, despre cutare autor s.f. că e talentat deoarece anticipațiile lui științifice au fost confirmate după un număr mai mare sau mai mic de ani. Oare asta să fie măsura talentului într-o operă de artă? Căpitanul Nemo să fi rămas în literatură fiindcă părintele lui a prevăzut apariția submarinelor moderne? Adâncă emoție estetică îți poate stârni știrea că prin anii '40 un autor american (altminteri foarte bun, dar slavă Domnului că nu pentru asta!) a anunțat într-o scriere vizionară lansarea în spațiu a unui sistem de sateliți de comunicații! Asemenea „științifice“ criterii de apreciere a creației au determinat printre altele, mai cu seamă într-o perioadă revolută, disprețul nedisimulat al mării majorității a cititorilor „obișnuiți“, „de pe stradă“ față de o literatură și o artă pe care ei nu le puteau practic recepta din pricina prea înguste specializări a acestora și care, în plus, propuneau eroi și valori fără nici un corespicient în viața de toate zilele.

Această criză (reală) a fost depășită printr-o mișcare reciprocă de apropiere între s.f. și marele public (fanii, desigur, neintrind în discuție). Și anume, pe de o parte, fantasticul științific s-a „umanizat“, în cel mai bun și propriu înțeles al cuvântului, încrengăturile lui pe nume politic phantasy și heroic phantasy fiind una dintre dovezile în acest sens, iar urmașul tehnicismului de odinioară, emancipat sub firma de hard science fiction avînd o înfățișare sensibil schimbată față de strămoșul lui cu apucături dictatoriale. Pe de altă parte, cultivat de impactul direct cu efectele progresului tehnico-științific, educat de filmele (bune) s.f. și de marile seriile de știință popularizată de tipul „Călătoriei în Univers“ de Carl Sagan, amator de muzică electronică a unui Jarre sau Vangelis, șocat de antiutopiile devenite peste noapte oglinzi anticipative ale unor crude realități („1984“ de G. Orwell), publicul însuși își deschide apetitul pentru s.f.

Iată de ce, revenind la începutul acestor succinate considerații, repetăm că e greu de înțeles profeția privind criza și eventual dispariția genului (de altfel, re-

centele liberalizări ale vieții publice în zona noastră geografică vor aduce o masivă infuzie de artă și literatură s.f. autohtonă și de import — numai de-ar fi și de cea mai bună calitate!). Iar celor care suferă de pe urma a ceea ce ei consideră a fi o împuținare a subiectelor originale le-am preciza că sînt afectați de o posibilă epuizare a „găselnițelor” științifice — e, doar, firesc ca anticipația, extrapolind pînă la ultimele consecințe marile descoperiri ale științei „la zi” să aștepte, din cînd în cînd, pe necesare „palieri”, cuceririle științifice noi. Însă în acest fel autorii și criticii respectivi au devenit iar prizonierii modului fals în care puneau problemele tehnicismul. Literatura și arta tuturor timpurilor și ale întregii lumi gravitează, așa cum se știe, în jurul unui număr uimitor de mic de teme fundamentale. Și sînt foarte departe de a fi epuizat tot ce se putea spune, în mod original și nou, despre temele în cauză. Ceea ce nouă ne place să repetăm este că science fiction înseamnă un curent artistic, în mult mai mare măsură decît un eventual mijloc de stimulare a cercetărilor în știință și tehnologie. Și pe urmă, puteți să ne credeți sau nu, convingerea noastră fermă e că există cîteva date esențiale ale omului care nu se vor schimba, ori n-ar trebui să se schimbe nici peste nenumărate milenii de aici înainte. Cele care conferă fizionomia inconfundabilei noastre condiții omenești, cu luminile ei luptînd să destrame întunecimile ei. Iar dacă nu se va întîmpla astfel, atunci cu adevărat nu merită să mai facem umbră Pămîntului...

SFÎRȘIT

...ceasta libertate ale risii publice în zona noastră geo-
grafică nu aduce o mare diferență de atitudine față de cea
a autorităților și de mare — numai de-aici și de cea
a unei bună conștiințe (!). În cel din urmă caz, suferă de pe urma
acestei atitudini și o împănare a subiecților ori-
ginali în mare măsură de statură fizică de o bună parte
— „găsituri” științifice — c. deocamdată, însoțite de o an-
gustă, extrapolând până la ultimele consecințe morale
descoperiri ale științei „la zi” să distinge, din când în
când, pe necesare „police”, concurența științifică noi însă
se poate să nu fie critică respectiv au devenit în
realitate modulul în care puna problemele fel-
măsurat. Literatură și arte literare timpurilor și ale
timpurilor sunt privitoare, sau cum se știe, în jurul unui
număr mic de teme fundamentale. Și sunt
teme de departe de a fi epuizate tot ce se poate spune, în
mod original și nou, despre temele în cauză. Ceea ce
ne place să repetăm este că știința științelor înseamnă
un curent artistic, în mare măsură deosebit de
esențial mijloc de stimulare a cercetărilor în știință și
tehnologie. Și pe urmă, trebuie să ne creștem sau nu, con-
vingerea noastră fermă că există oarecâte date esențiale
ale omului care nu se vor schimba, ori n-ar trebui să se
examineze nici peste o mie de ani de aici înainte.
Căci care conștient fizionomia înconjurabilă noastră con-
ține oarecâte, cu înalta ei înțelegere și deosebit în-
țelepciune ei, dar dacă nu se va înfrupta astfel, atunci
ce știe să nu merite să nu facem nimic în lume...

SPRINT

Redactor : CONSTANTINA PALIGORA
Coperta : DOREL AGAFITEI
Tehnoredactor : D. ANDREI

Coli de tipar 2. Bun de tipar 24.07.1990.

Tiparul executat sub comanda nr. 876
la I. P. „Filaret”, str. Fabrica de chibrituri,
nr. 9—11, București
România

Numărul următor:

LUCIRILE DEȘERTULUI

de

CATALIN IONESCU

COLECȚIA CONTINUĂ

EDITURA LĂSĂRII
Căsuța poștală 18-122
BUCUREȘTI

Editura Labirint
își cere scuze pentru
REPROGRAMAREA
poveștii „JOCUL POLITIC”
de ALEXANDRU UNGUREANU

Pentru un mai bun dialog cu cititorii, începînd cu numărul următor „POȘTA REDACȚIEI”, așteaptă impresiile și sugestiile dumneavoastră pe adresa :

EDITURA LABIRINT
Căsuța poștală 18-122
BUCUREȘTI

Editura Labirint

ÎN CURÎND ÎN LIBRĂRII

ROMANELE

VÎLCOV EUGEN

SĂPTĂMÎNA SOCOTELILOR

ION ARAMĂ

PERICOL ÎN AMONTE

GEORGES BLOND

MARY MARNER

Urmăriți și cumpărați

LABIRINT

Lei 10

Prometeu 18 București P.O. Box 18-122